

Vergaderjaar 2014–2015

26 485

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Nr. 197

**BRIEF VAN DE MINISTERS VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING EN VAN ECONOMISCHE
ZAKEN**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 19 november 2014

Bij de brief van 24 juni jl. betreffende de MVO Sector Risico Analyse (SRA), Kamerstuk 26 485, nr. 187, werd u geïnformeerd over de voortgang van de SRA en de follow-up daarvan.

Met deze brief bieden wij u het eindrapport aan van de door KPMG opgestelde MVO Sector Risico Analyse¹. Conform eerdere toezegging geven wij in deze brief onze appreciatie van dit rapport en geven wij een reactie op het SER-advies «IMVO-convenanten».

Tot slot wordt u geïnformeerd over de initiële gesprekken die hebben plaatsgevonden tussen sectoren, maatschappelijke organisaties en de overheid, over het vervolgtraject van de SRA, en specifiek over de rol die de overheid hier in zal spelen.

Aanleiding

Producten zoals spijkerbroeken en smartphones worden vanwege de lagere productiekosten, vooral buiten Nederland geproduceerd. Dit levert voordelen op, voor de producenten en consumenten, maar brengt ook risico's met zich mee. De risico's liggen vaak in de producerende landen; bij kinderen, fabrieksarbeiders, of lokale gemeenschappen. Wet- en regelgeving en de handhaving daarvan in de opkomende markten en ontwikkelingslanden schiet soms tekort. Een Nederlands bedrijf dat internationaal opereert loopt hierdoor het risico ongewild betrokken te raken bij bijvoorbeeld kinderarbeid, slechte arbeidsomstandigheden in fabrieken of landroof.

Het kabinet verwacht van bedrijven dat zij concrete invulling geven aan hun «responsibility to respect» ten aanzien van milieu, arbeid- en mensenrechten, conform de OESO-richtlijnen voor Multilaterale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights.

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

De aanwezigheid van risico's betekent dat de Nederlandse bedrijven die internationaal opereren, deze risico's vanuit de «responsibility to respect» mensenrechten en milieu, dienen te identificeren, te voorkomen en te verminderen en verantwoording moeten afleggen over de manier waarop zij met MVO-risico's omgaan.

Het kabinet zal bedrijven hierbij ondersteunen, en waar nodig met de bedrijfssectoren samenwerken. Mede hiermee geeft het kabinet invulling aan zijn «duty to protect», zoals vastgelegd in dezelfde richtlijnen.

Sector Risico Analyse

In opdracht van het kabinet heeft KPMG een onderzoek uitgevoerd naar 86 sectoren van de Nederlandse economie. Doel van deze Sector Risico Analyse (SRA) was het verkrijgen van inzicht in de bedrijfssectoren die een verhoogd MVO-risicoprofiel hebben, per risicosector de belangrijkste risico's te identificeren, en zichtbaar te maken in welke mate de sectoren al invulling geven aan hun verantwoordelijkheid om deze risico's weg te nemen.

Er werden door KPMG 13 sectoren met verhoogde risico's geïdentificeerd. Dit zijn de sectoren bouw, chemie, detailhandel, elektronica, energie, financiële sector, groothandel, hout & papier, land- en tuinbouw, metaal, olie en gas, textiel & kleding, en voedingsmiddelen.

De SRA vormt de opmaat naar het doen van *due diligence* door het Nederlandse bedrijfsleven. De SRA vormt een startpunt voor de sectoren om een dialoog aan te gaan met stakeholders om zodoende te komen tot sector-brede actiepunten die MVO risico's structureel moeten wegnemen. Het kabinet verwacht van bedrijfssectoren met verhoogd MVO-risico, dat zij een traject inzetten op het voorkomen en verminderen van risico's in hun keten. Bovendien wil het kabinet dat sectoren tot concrete afspraken komen over de wijze waarop MVO-risico's structureel worden weggenomen. Deze afspraken met het bedrijfsleven en stakeholders worden bij voorkeur vastgelegd in een convenant. Het kabinet is van mening dat het initiatief voor het afsluiten van convenanten in de eerste plaats dient te liggen bij bedrijven zelf.

Met het uitvoeren van de SRA loopt Nederland internationaal voorop. Andere landen volgen het proces dan ook met grote interesse. Het feit dat deze exercitie mogelijk was, geeft blijk van de ontvankelijkheid die er bij het Nederlandse bedrijfsleven is voor MVO, alsook de grote betrokkenheid en vele bijdragen van het Nederlandse maatschappelijke middenveld. De goede ervaringen die we hebben met de koplopers in de verschillende sectoren, en andere *best practices* op het gebied van MVO, zullen nadrukkelijk meegenomen worden in het vervolgtraject van de SRA. Eveneens zullen relevante ervaringen in convenantbesprekingen in de textiel & kleding en energiesector van nut zijn voor de te starten stakeholderdialogen in andere sectoren. Het doel van de convenanten die naar aanleiding van de SRA tot stand komen, is het voorkomen van milieu, arbeid en mensenrechtenschendingen.

Het SER-advies

De SER is door het kabinet gevraagd te adviseren over een effectieve totstandbrenging, vormgeving en tenuitvoerlegging van MVO-afspraken met bedrijfssectoren met aandacht voor de rol van maatschappelijke organisaties en overheden, zowel in Nederland als in productielanden. De partijen in de SER hebben in hun advies aangegeven dat IMVO-convenanten bedrijfssectoren een mogelijkheid bieden om de «responsibility to respect» in te vullen, en de kans om in sectorverband samen met de overheid en andere partijen complexe problemen gestructureerd aan te pakken. Er moeten afspraken gemaakt worden tussen meerdere partijen die zich verbinden aan het behalen van tastbare

resultaten gebaseerd op de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de UN-Guiding Principles on Business and Human Rights.

De convenanten hebben een tweeledig doel: ten eerste om op specifieke risico's binnen een ambitieuze en realistische termijn van 3–5 jaar substantiële stappen van verbetering te zetten om schadelijke gevolgen te voorkomen (zie het op 17 november jl. ondertekende convenant met de energiebedrijven over verantwoordelijkheid in de steenkoolketen) en ten tweede, om een gezamenlijke oplossing te bieden voor problemen die bedrijven individueel niet geheel kunnen oplossen.

In de brief van 24 juni jl. onderschreef het kabinet de centrale noties van het SER-advies, in het bijzonder dat het initiatief voor afspraken bij het bedrijfsleven moet liggen, en dat onderling vertrouwen en een constructieve houding van betrokken partijen het uitgangspunt moet zijn. Tevens wordt de noodzaak van maatwerk ten aanzien van vorm en inhoud van de convenanten onderschreven. Alleen door maatwerk kunnen we tot afspraken komen die leiden tot concrete resultaten en structurele verbeteringen in de dertien geïdentificeerde sectoren.

Er is onderscheid gemaakt tussen enerzijds partijen die de afspraken maken, en anderzijds stakeholders. Van partijen waarmee afspraken worden gemaakt, wordt verwacht dat zij een bijdrage leveren aan de oplossing van het probleem. Bij stakeholders gaat het om een bredere groep die niet vanzelfsprekend partij is, maar wel input levert voor de totstandkoming van de convenanten.

Het kabinet acht het SER-advies richtinggevend voor het proces volgend op de SRA. Het kabinet onderschrijft de kernelementen van effectieve IMVO-convenanten die de SER noemt, zoals: (i) het uitvoeren van een gedegen *due diligence* proces, (ii) de noodzaak van heldere governance en eigenaarschap, (iii) een betekenisvolle stakeholderdialoog en (iv) duidelijke afspraken over monitoring, communicatie en geschillenbeslechting. Het bedrijfsleven dient deze kernelementen als referentiekader te hanteren bij het opstellen van IMVO-convenanten. Tevens hecht het kabinet groot belang aan een goede (praktische) uitvoerbaarheid van regels.

Tot slot deelt het kabinet het streven van de SER om in 2016 de eerste tien IMVO convenanten te sluiten, zo lang er gewerkt wordt op basis van effectiviteit en zorgvuldigheid.

Traject van de Sector Risico Analyse

Afgelopen zomer zijn er gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de bedrijfssectoren, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties die hebben bijgedragen aan de SRA. Deze gesprekken hadden ten doel om op grond van de hoofdpunten uit de analyse van KPMG een beeld te krijgen van de bereidheid en mogelijkheden van het bedrijfsleven en andere stakeholders, om follow up te geven aan de SRA.

Uit deze gesprekken bleek dat er interesse is om gezamenlijk MVO-risico's aan te pakken, en concrete afspraken hiertoe vast te leggen in convenanten. Er waren vanuit de bedrijfssectoren kritische geluiden te horen over de methodologie van de analyse, maar meer algemeen werd de SRA gezien als nuttig startpunt voor een stakeholderdialoog. Enkele NGO's waren kritisch over de gehanteerde methodologie, omdat de door hen ingebrachte informatie niet of niet volledig genoeg zou zijn opgenomen in de samenvattende fiches van KPMG. Het kabinet heeft daarom besloten om naast het SRA rapport ook een «bronnenboek» op de website van de rijksoverheid beschikbaar te stellen, met hierin alle referenties naar de gegevens die in de analyse zijn verwerkt.

Uit de gesprekken met de kennisinstelling MVO Nederland en met IDH bleek dat deze organisaties medewerking willen verlenen in de follow up van de SRA. NGO's, de meeste bedrijfssectoren en maatschappelijke

organisaties wezen op het belang van een breed gedragen multi-stakeholder proces, waarin de expertise en constructieve bijdrage van NGO's op het vlak van MVO ten volle wordt benut. De gesprekken met het bedrijfsleven en stakeholders worden, in overleg met VNO-NCW en het MVO platform, voortgezet. Hierbij zal de organisatie van de convenantbesprekingen centraal staan.

Vervolgtraject

Het kabinet streeft ernaar dat, conform het SER-advies en onder aanvoering van het bedrijfsleven, in 2016 de eerste tien IMVO convenanten afgesloten zullen zijn.

De SER zal een faciliterende, evaluerende en wellicht monitorende rol vervullen. De SER-commissie voor IMVO zal de voortgang van de totstandbrenging van de IMVO-convenanten over twee jaar (2016) evalueren. In het kader van deze evaluatie zal de SER de totstandkoming van de convenanten en de periodieke rapportage vanuit de sectoren hierover monitoren. Ook zal de SER activiteiten ondernemen om de uitwisseling en het leren tussen sectoren te bevorderen. De SER zal dit doen samen met andere partijen die een platform bieden voor sectoraal leren, zoals brancheorganisaties, MVO Nederland, IDH en relevante kennisinstellingen.

Daarnaast ziet het kabinet een blijvende faciliterende rol voor VNO-NCW en betrokkenheid van brancheorganisaties.

De overheid zal haar «duty to protect» actief blijven invullen en zal derhalve nauw betrokken zijn bij het vervolg van de SRA². De eerste verantwoordelijkheid voor het opstellen van de convenanten ligt bij de verschillende bedrijfssectoren. De sectoren mogen van ons verwachten dat wij de bedrijven hierbij ondersteunen, adviseren en informeren. Daarbij is wederzijds vertrouwen en een constructieve opstelling een belangrijk uitgangspunt.

Zowel de uitkomsten van de SRA alsook de eerste ervaringen met de totstandkoming van convenanten leren dat het een gezamenlijk proces is van bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en overheid. Voor de overheid ligt hierbij in eerste instantie een rol in het verlengde van de SRA (samen met de SER) door bij te dragen aan een klimaat waarin MVO-gedijt; capaciteitsversterking op IMVO-vlak en bevordering kennis over eigen ketens voor het bedrijfsleven. Meer kennis betekent ook meer verantwoordelijkheid. Wij zullen bedrijven aansporen een grotere ketenverantwoordelijkheid te nemen. Waar mogelijk zullen wij het aansluiten bij «best practices» en bij bestaande initiatieven (zoals de *green deals*) binnen de sector stimuleren, om voortgang te maken en de regeldruk voor het bedrijfsleven zo beperkt mogelijk te houden. Wij zullen ons blijvend inzetten voor het creëren van internationaal draagvlak voor IMVO-beleid en afspraken, vooral in EU en OESO-verband. Het belang van betrokkenheid van alle stakeholders om tot afspraken te komen zal hierbij worden benadrukt. Een internationaal draagvlak voor IMVO-afspraken is van groot belang om bij te dragen aan een internationaal *level playing field* voor bedrijven. Nederlandse bedrijven opereren immers in een Europese of mondiale markt. De mogelijkheden die het Nederlandse EU-voorzitterschap in 2016 ons biedt zullen wij ten volle te benutten en het kabinet zal zich inspannen IMVO hoger op de Europese agenda te krijgen. Ook in bilaterale contacten en economische diplomatie werken wij aan internationaal draagvlak voor IMVO, zoals recentelijk

² Over het beleid van het kabinet is uw Kamer geïnformeerd in de nota Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen Loont (Kamerstuk 26 485, nr. 164), het Nationaal Actieplan bedrijfsleven en mensenrechten (Kamerstuk 26 485, nr. 174) en Wat de Wereld verdient (Kamerstuk 33 625, nr. 1).

tijdens de missies van de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking naar China, India en Colombia.

Zoals in deze brief beschreven zullen wij de bedrijfssectoren waar nodig faciliteren en activeren bij het opzetten van een stakeholderdialoog om te komen tot concrete afspraken over het wegnemen van MVO-risico's.

Vrijwillige afspraken zijn wat het kabinet betreft niet vrijblijvend. Met partijen die zich in relatie tot de in de SRA geïndiceerde risico's onvoldoende inspanssen om tot IMVO afspraken te komen, zullen wij in gesprek gaan over de redenen die daaraan ten grondslag liggen.

Wij zullen u in voortgangsrapportages over de convenantbesprekingen tevens inzicht geven in de mate waarin sectoren invulling geven aan hun «responsibility to respect».

Belangrijker dan de snelheid bij het afsluiten van de convenanten vindt het kabinet dat de convenanten breed gedragen worden en dat de hierin opgenomen afspraken concreet zijn. De kwaliteit van de convenanten staat voorop.

Begin volgend jaar zal het kabinet de eerste rapportage over de voortgang van de SRA naar de Kamer sturen. Vervolgens zal de Kamer ieder half jaar worden geïnformeerd over de tot dan toe gemaakte afspraken en de uitvoering hiervan.

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.M.J. Ploumen

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp